

Міроненко А. Є.,
викладач кафедри лінгвістики та перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0009-0009-8424-3643>

Козачук А. М.,
кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри лінгвістики та перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0002-5508-3152>

Роговська І. О.,
викладач кафедри лінгвістики та перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0009-0007-5641-5394>

ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ЦИКЛУ РОМАНІВ Г. БЛЕК «НАРОД ПОВІТРЯ» У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз ономастичного простору циклу романів сучасної американської письменниці Голлі Блек «Народ Повітря» як цілісної системи, що моделює художній світ фентезійного твору. Актуальність дослідження зумовлена переходом від дескриптивного опису власних назв до вивчення їхнього когнітивно-прагматичного потенціалу. Автори розглядають онім як багатогранний лінгвокультурний знак та інструмент концептуалізації авторського ідіостилю.

Метою роботи є визначення структурно-типологічних, семантичних та функціональних параметрів ономастично досліджуваного циклу, а також з'ясування ролі власних назв у створенні унікального часопросторового контуру тексту. Системний опис корпусу онімів творів Г. Блек дозволив виявити специфічні стратегії номінації в сучасному фентезійному дискурсі.

У ході дослідження класифіковано ономастичні одиниці за розширеною типологією, що включає антропоніми, етноніми, топоніми (зокрема інсулоніми, ойконіми, гідроніми, дрімоніми, хороніми), а також прагматоніми, хремагоніми, ергоніми, геортоніми та мікропотоніми. Кількісний аналіз засвідчив виразний антропоцентризм досліджуваних текстів: домінуючим ядром ономастичного простору є антропоніми (68%), що вказує на пріоритетність розкриття внутрішнього світу героїв та їхньої психологічної еволюції. Значна частка етнонімів (10%) маркує важливість етнічної самоідентифікації у мультикультурному світі фентезі.

Особливу увагу приділено специфіці топонімічного ландшафту: виявлено, що кількість інсулонімів удвічі перевищує кількість ойконімів. Це дозволило зробити висновок про формування «острівного топосу» як герметичного хронотопу, де ізоляваність простору слугує каталізатором сюжетних конфліктів. Також у статті проаналізовано проблему відтворення семантики «промовистих» імен, які містять приховані характеристики персонажів. Встановлено, що збереження асоціативного потенціалу таких онімів у перекладі є критично важливим для розуміння українським читачем глибинних авторських інтенцій. Результа-

ти дослідження підтверджують, що ономастикон циклу «Народ Повітря» є складним механізмом, що забезпечує смислову цілісність, художню достовірність та інтертекстуальну глибину твору.

Ключові слова: ономастичний простір, літературна ономастика, антропонім, інсулонім, фентезійний дискурс, Голлі Блек, когнітивно-прагматичний потенціал, художній переклад.

Постановка проблеми. Дослідження ономастичного простору художнього тексту творів Г. Блек з циклу «Народ Повітря» є важливим і своєчасним з огляду на зростання інтересу в сучасній лінгвістиці, літературознавстві та когнітивних наукових підходах до вивчення іменних одиниць. Імена персонажів, топоніми й інші номінативні елементи у творі виступають не лише як маркери ідентичності, але й як ключові смислотворчі компоненти, що відображають культурно-історичні реалії, авторську концепцію художнього світу та механізми міжтекстуальних відсилань. Вивчення ономастичної системи «Народу Повітря» дозволяє глибше зрозуміти специфіку просторово-семантичної організації художнього світу циклу романів, його вплив на сприйняття читачем всесвіту твору та функціонування іменних одиниць у жанровому контексті. Таке вивчення сприятиме розвитку теоретичних підходів до ономастики у літературі, розкриттю механізмів сенсотворення в художньому дискурсі й підвищенню якості інтерпретації сучасних художніх текстів, тобто, перебуває у площині філології в цілому і герменевтики зокрема.

Аналіз досліджень і публікацій з теми. Наше дослідження присвячене власним назвам. Дослідження ономастичної системи художнього твору дозволяє розкрити авторську концепцію та ідіостиль, оскільки власні назви виступають стислими характеристиками персонажів і формують унікальний часопросторовий контур тексту. Крім того, аналіз онімів допомагає відстежити інтертекстуальні зв'язки та культурні коди, перетворюючи систему імен

на складний механізм, що забезпечує смислову цілісність і художню достовірність твору.

Власна назва або власне ім'я протиставляється апелятиву (загальному імені) і використовується для індивідуалізації та ідентифікації позначуваного ним об'єкта [1, с. 68]. Сучасна філологічна парадигма характеризується переходом від дескриптивного опису мовних одиниць до аналізу їхнього когнітивно-прагматичного потенціалу. Як зазначає С. Вербич, у центрі уваги новітніх ономастичних студій перебуває власна назва як багатогранний лінгвокультурний знак, що не лише ідентифікує об'єкт, а й виступає інструментом концептуалізації художнього світу та засобом трансляції авторських інтенцій [2, с. 49]. Таким чином, дослідження ономастикону твору дозволяє дешифрувати глибинні смисли тексту, закладені автором через систему антропонімів та топонімів.

Розвиваючи думку про когнітивно-дискурсивний потенціал онімів як предмету літературної ономастики, Н. Муширивська зокрема наголошує, що ономастичний простір художнього твору – це цілісна система концептоносіїв. Власні назви в такій системі виконують функцію структурування авторського ідіостилу, де кожен антропонім чи топонім є вузловою точкою, що тримає на собі архітектоніку художнього хронотопу [3, с. 251].

Новітні розвідки в галузі літературно-художньої ономастики акцентують увагу на застосуванні цифрових методів аналізу. Зокрема, М. Сфейр обґрунтовує ефективність корпусного підходу до вивчення онімів у драматичних творах, доводячи, що статистичний аналіз вживання власних назв дозволяє виявити приховані стратегії номінації та їхній вплив на динаміку сюжету. Дослідниця наголошує, що ім'я в художньому тексті функціонує як складний прагматичний маркер, що структурує взаємодію між персонажами та читачем [4].

Метою статті є системне дослідження ономастичного простору циклу творів Г. Блек «Народ Повітря» як складника авторської моделі художнього світу з акцентом на його структурно-типологічні, семантичні та функціональні параметри, а також на механізми смислотворення, реалізовані через власні назви у межах сучасного фентезійного дискурсу.

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній уперше здійснено комплексний ономастичний аналіз текстів Г. Блек «Народ Повітря» як цілісного художнього простору сучасного фентезійного дискурсу. У роботі систематизовано корпус ономастичних одиниць твору, визначено їх структурно-типологічні та семантичні особливості, а також уточнено функціональні характеристики власних назв у контексті формування авторської моделі художнього світу.

Матеріал дослідження – тексти трьох романів популярної молодіжної письменниці Г. Блек із циклу «Народ повітря», а саме: «Жорстокий принц», «Лихий король» і «Королева порожнечі» (видавництво «Віват», перекладач М. Пухлій) загальним обсягом 1056 сторінок.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цикл фентезійних романів «Народ повітря» присвячений історії смертної дівчини Джуд Дуарте, життя якої кардинально змінюється після трагічних подій у дитинстві. Її батьків убиває могутній генерал Ельфгейму Мадок, який є одночас біологічним батьком її старшої сестри Вів'єн. Після цього він забирає Джуд, її сестру-близнючку Терін та Віві до чарівного світу Фейрі, де вони змушені зростати серед представників надприродного народу [5]. У новому середовищі Джуд прагне здобути визнання

та посісти гідне місце при королівському дворі. Однак на шляху до досягнення цієї мети вона стикається з численними перешкодами, зокрема з неприязним ставленням молодшого принца Кардана. Жорстокий спадкоємець престолу випробує рішучість дівчини, ставлячи під сумнів межі її готовності боротися за владу, тоді як король цікавиться, на які дії вона здатна піти заради її утримання [5].

Головна героїня вирізняється серед протагоністів, характерних для фентезійних романів подібного жанру. Її образ формується завдяки складному й драматичному життєвому тлу. Джуд змушена зростати серед істот, які є для неї чужими, та перебувати поруч із людиною, що позбавила життя її батьків [6]. Авторка підкреслює, що таке середовище, сповнене постійної загрози та небезпеки, значною мірою вплинуло на становлення характеру героїні. Постійне відчуття ризику для власного життя сприяло виробленню в Джуд здатності витримувати значний психологічний тиск і високий рівень тривожності [6].

Як відправну точку аналізу ономастичного простору романів, сформулюємо твердження про те, що літературний твір можна розглядати як особливу форму комунікації між автором і читачем, у межах якої передається певний змістовий та ідейний посил. У цьому контексті важливу функцію виконують оніми, адже вони сприяють глибшому розкриттю авторського задуму та інтерпретації закладеної у творі морально-смислової складової [7]. Як ми вже розглядали раніше, власні назви беруть участь у формуванні образів персонажів, допомагають індивідуалізувати їх та підкреслити певні риси характеру. Окрім того, вони відіграють важливу роль у створенні художньої атмосфери та побудові унікального світу твору. Важливим аспектом є й те, що оніми можуть виникати внаслідок семантичного переосмислення загальних назв, коли автор наділяє звичайне слово новим, індивідуалізованим значенням і використовує його як власну назву [7]. Наприклад: *The Bomb shoots, and I dodge* [8, р. 146]. – *Бомба стріляє, і я ухиляюсь* [9, с. 155]. У цьому випадку *Bomb* – це ім'я однієї з героїнь книги, а не назва зброї. У художньому світі, де розгортаються події твору, існує своєрідна традиція уникати використання справжніх імен. З цієї причини персонажі нерідко послуговуються різноманітними прізвиськами або умовними назвами, які зокрема виконують функцію приховування їхньої справжньої ідентичності. Подібна практика номінації не лише підкреслює специфіку вигаданого світу, але й сприяє створенню додаткової символічності в системі власних назв [7].

Розглянемо приклад семантики імені одного з персонажів «Народу повітря». У «Словнику української мови» одне зі значень слова *привид* – «неясні, ледве окреслені контури чого-небудь» [10, с. 571]. Так і у творі, *Привид* – спритний юнак, здатний дістатися будь-якої висоти й вести спостереження непомітно для інших. Уже сама назва викликає певні асоціації та формує образ, який згодом підтверджується упродовж розвитку подій у тексті: *I grit my teeth and remember the Ghost's lessons – go slowly, make every step sure, keep to the shadows* [8, р. 106] – *Я зціплюю зуби та згадую уроки Привіда: йти поволі, ступати щоразу впевнено, триматися тіней* [9, с. 111]. На нашу думку, ця назва вже від самого початку доволі точно характеризує персонажа. У деяких випадках читачеві навіть не обов'язково детально ознайомлюватися з текстом твору, щоб сформулювати уявлення про риси його героїв. Це свідчить про те, що за допомогою власних назв автор здатен передати

певне ставлення до персонажа [7]. Крім того, вони сприяють створенню переконливої художньої атмосфери, допомагають занурити читача в незвичний простір подій і надають твору своєрідного колориту. Оними оживлюють текст, викликають асоціації та можуть містити прихований авторський задум [7]. Отже, оними виступають важливим засобом образності в літературному творі.

Для систематизації онімів у досліджуваних текстах ми взяли за основу класифікацію, наведену в фундаментальній праці колективу німецьких авторів під керівництвом Д.Нюблінг, вибравши з неї ті класи онімів, які були представлені у вибірці [11]. Зокрема ми розрізнили такі класи онімів як: антропоніми, топоніми, етніоніми, хремотоніми. До класифікації ми також додали інсулоніми, ойконіми, прагматоніми, ергоніми, геортоніми, мікропотоніми, дрімоніми, ліммоніми, та хороніми.

Аналізуючи романи «Народ повітря» Голлі Блек, ми пересвідчилися, що багато онімів, які зустрічаються у тексті, є «незвичними»: вони дібрані так, аби розповісти історію певної місцевості або розкрити риси характеру персонажів. Наприклад: *Scanning the crowd, I look for a spy from the Court of Shadows* [12, р. 15]. – *Швидко оглядаючи натовп, я шукаю в ньому шпигуна з Двору Тіней* [13, с. 15]. У «Словнику української мови» можна знайти підтвердження: «бути в тіні» означає «не привертати до себе уваги, лишатися непоміченим» [14, с. 143]. Справді, у тексті *the Court of Shadows (Двір Тіней)* – це таємна організація, яка допомагає у справах монархії. Її основна мета – уникати виявлення іншими, відстежувати потенційних зрадників, знати, що відбувається поза межами міста, виконувати королівські накази та таємно гарантувати його безпеку. В цьому випадку навіть не потрібен окремий спеціальний контекст, аби зрозуміти призначення цієї групи людей, її назва говорить сама за себе.

Іншими прикладами можуть слугувати й імена великої кількості персонажів. Розглянемо одне з них: *Tatterfell gives me an approving nod, her eyes like two wet beads of jet, neither pupil nor iris visible* [15, р. 17]. – *Лакмітка схвально мені киває. Її очі, в яких не видно ні зінціць, ні райдужки, схожі на дві вологі гагатові намистини* [16, с. 19]. Ім'я *Tatterfell* утворене з двох основ: *tatter* – *лакмітка* і *fell*, що можна перекласти по-різному: *упасти, шкура, хутро*. Перекладачка М. Пухлій застосувала прийом калькування, використавши першу частину оригінального імені для створення своєрідної його адаптації українською мовою. Зазначений персонаж виконує роль прислуги в будинку, де мешкає головна героїня, тому можна припустити, що її зовнішній вигляд не вирізняється вишуканістю: вона носить простий, скромний одяг [7]. Тобто ім'я *Лакмітка* можна розглядати як своєрідну характеристику зовнішності персонажа та його виду діяльності. Звідси виходить, що у циклі розглянутих романів значна кількість власних назв виконує функцію додаткової індивідуалізації персонажів і надає їм певних характерних рис.

Як засвідчує наведений приклад, однією з основних труднощів перекладу онімів у фентезійній літературі є збереження семантичної відповідності між текстом оригіналу та перекладом. Для англословного читача гра слів і прихований зміст, закладений в оригінальному імені, зазвичай є очевидними, тоді як український читач може не помітити авторського натяку, сприймаючи таку назву лише як звичайний онім без додатко-

вого смислового навантаження [7]. Оними, що формують підсвідомі асоціації щодо характеру персонажів або особливостей певних локацій, становлять важливу складову творів Голлі Блек. У зв'язку з цим читачам, які не володіють англійською мовою, може бути складно розпізнати їхні стилістичні відтінки чи інтерпретувати так звані «промовисті» власні назви. Саме тому перекладачеві необхідно всебічно аналізувати оними, представлені в тексті, особливо ті, що містять асоціативне навантаження щодо персонажів, зокрема натякають на риси їхнього характеру, роль у сюжеті або можливий подальший розвиток подій [7]. Тільки з допомогою умінь і розвинутої фантазії перекладач може знайти правильний відповідник, який, можливо, не буде повністю відповідати оригіналу, але передаватиме закладену в нього початкову думку.

Загалом проведена вибірка засвідчила, що в романі найчастіше трапляються антропоніми (68%). Далі за частотністю представлені етніоніми (10%), інсулоніми (6%), ойконіми (3%), прагматоніми (2%), хремотоніми (2%), ергоніми (2%), геортоніми (2%), мікропотоніми (2%), а також дрімоніми (1%), ліммоніми (1%) і хороніми (1%). Отримані результати дають підстави стверджувати, що у всіх трьох книгах провідна роль належить передусім антропонімам, топонімам та етніонімам.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Кількісний аналіз ономастикону досліджуваних творів дозволив встановити ієрархічну структуру художнього простору, де домінуючим ядром є антропоніми (68%) та етніоніми (10%). Таке співвідношення свідчить про антропоцентричний характер творів, де пріоритетом є розкриття внутрішнього світу героя та його етнічної приналежності. Особливої уваги заслуговує специфіка топонімічного ландшафту досліджуваних творів, де кількість інсулонімів (6%) суттєво домінує над ойконімами (3%). Такий кількісний розрив дозволяє припустити, що художній простір творів будується за принципом ізоляціонізму. Острівний топос тут функціонує як герметичний хронотоп, що актуалізує конфлікт між особистістю (антропоніми) та замкненим середовищем. Висока концентрація етніонімів (10%) на обмеженому острівному просторі створює ефект «етнічного котла», що є ключовим для розкриття авторської концепції ідентичності. Перспективи подальших досліджень бачаємо у перекладознавчому аналізі відтворення власних назв у художньому перекладі.

Література:

1. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
2. Вербич С.О. Власні назви в сучасному українськомовному просторі: функціонування, дослідження, кодифікація. Українська мова. 2024. № 4. С. 48–65. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001544397>
3. Мушировська Н. Літературно-художня ономастика у професійній підготовці вчителя-філолога. Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. (Рівне, 15 травн. 2024 р.) [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2024. С. 248–254.
4. Sfeir M. Corpus Linguistic Approach for Onomastics in Drama: Proper Names and Naming in Edward Childs Carpenter's *The Cinderella-Man*. Names. 2024. Vol. 72, Iss. 1. P. 14–27. DOI: <https://doi.org/10.5195/names.2024.2615>.
5. An Interview With Holly Black. *Enchanted living*. 2019. URL: <https://enchantedlivingmagazine.com/an-interview-with-holly-black/>.

6. An interview with Holly Black. Missy. 2018. URL : <https://missy.ie/an-interview-with-holly-black/>.
7. Міроненко А.С. Способи подолання перекладацьких труднощів при відтворенні онімів у трилогії «Повітряний народ» Г. Блек: к.р. / Київський університет імені Бориса Грінченка, Кафедра лінгвістики та перекладу. Київ, 2022. 29 с.
8. Black H. The Queen of Nothing. United Kingdom: Little, Brown Books for Young Readers, 2020. 336 p.
9. Блек Г. Королева порожнечі / Пер. М.Пухлій. Харків: Віват, 2020. 320 с.
10. Словник української мови : онлайн-ресурс. sum20ua.com. Словник української мови у 20 томах. 2015-2026. URL : <https://sum20ua.com/?page=2767&searchWord=привид&wordid=90520>.
11. Nübling D., Fahlbusch F., Heuser R. Namen : Eine Einführung in die Onomastik. 3. aktualisierte Aufl. Tübingen : Narr Francke Attempto, 2015. DOI: 10.24053/9783823379478.
12. Black H. The Wicked King. United Kingdom: Little, Brown Books for Young Readers, 2019. 368 p.
13. Блек Г. Лихий король / Пер. М.Пухлій. Харків: Віват, 2020. 336 с.
14. Словник української мови в 11 томах. Том 10 / І.К. Білодід. Київ: Наукова думка, 1979. 658 с.
15. Black H. The Cruel Prince. United Kingdom: Little, Brown Books for Young Readers, 2018. 384 p.
16. Блек Г. Жорстокий принц / Пер. М.Пухлій. Харків: Віват, 2020. 400 с.

Mironenko A., Kozachuk A., Rohovska I. Onomastic Space of The Folk of the Air Novels by H.Black in the Scope of Translation Studies

Summary. The article presents a comprehensive analysis of the onomastic space within the fantasy novels *The Folk of the Air* collection by the contemporary American author Holly Black. The relevance of the study is driven by moving from the descriptive observation of proper names to the analysis of their cognitive-pragmatic potential. The authors examine the onym as a multifaceted linguo-cultural sign and an instrument for conceptualizing the author's idiosyncrasy.

The research aims to define the structural-typological, semantic, and functional parameters of the cycle's

onomasticon, as well as to clarify the role of proper names in creating the unique spatiotemporal contour of the text. The onym corpus reveals specific nomination strategies in modern fantasy discourse.

In the course of the study, onomastic units were classified using an expanded typology that includes anthroponyms, ethnonyms, toponyms (specifically insulonyms, oikonoms, hydronyms, drymonyms, choronyms), as well as pragmatonyms, chrematonyms, ergonyms, heortonyms, and micropotonyms. Quantitative analysis revealed a distinct anthropocentrism in the analyzed texts: anthroponyms constitute the dominant core of the onomastic space (68%), indicating a priority on the disclosure of the characters' inner world and their psychological evolution. A significant portion of ethnonyms (10%) highlights the importance of ethnic self-identification in a multicultural fantasy setting.

Particular attention is paid to the specific toponymic landscape: it was found that the number of insulonyms is double that of oikonoms. This allowed for the conclusion regarding the formation of an "insular topos" as a hermetic chronotope, where spatial isolation serves as a catalyst for plot conflicts. Furthermore, the article analyzes the challenge of reproducing the semantics of "speaking names" (charactonyms), which contain hidden character traits. It is established that preserving the associative potential of such onyms in translation is critical for the target audience's understanding of deep authorial intentions. The results confirm that the onomasticon of *The Folk of the Air* is a complex mechanism ensuring the work's semantic integrity, artistic authenticity, and intertextual depth.

Key words: onomastic space, literary onomastics, anthroponym, insulonym, fantasy discourse, Holly Black, cognitive-pragmatic potential, literary translation.

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.04.2026